

СЛОВО ГОЛОВНОЇ РЕДАКТОРКИ

Любі читачі!

Ви тримаєте в руках третій том оновленого видання «Наукові записки НаУКМА. Історичні науки». Автор(к)и цього тому продовжують започатковану нами торік традицію відходу від політичної історії через звернення до різних ділянок нової соціальної та нової культурної історії. Як і в попередньому томі, у фокусі цього видання – людина модерного і ранньомодерного періодів, яка постає і як історичний актор, і як суб'єкт історичних процесів. Показовою є цьогорічна тематична рубрика – «Людина в умовах модерну». Саме таку назву мала Міжнародна конференція молодих дослідників, проведена силами кафедри історії НаУКМА 31 січня – 1 лютого 2020 р. Маємо підстави обережно говорити про певні зрушення у вітчизняній історіографії, виразником яких постає наше видання.

Тематична рубрика «Людина в умовах модерну» вміщує статті, що охоплюють значний хронологічний проміжок часу: від другої третини XIX ст. до кінця XX ст. Людина у цих статтях є різною: вона шукає себе або способи виживання, є об'єктом нормування згори і, водночас, творцем нових ідей і смислів. Марія Чорна у своїй статті прослідковує конструювання нормативних уявлень про маскулінність у XIX ст. на матеріалах чоловічих гімназій Києва. Ірина Шліхта додає нові штрихи до інтелектуального портрета Дмитра Донцова, аналізуючи його розуміння і використання ним марксизму напередодні Першої світової війни. Данило Ситник порушує питання формування української поліції Києва у 1941–1943 рр. А Мартін-Олександр Кислий, базуючись на усноісторичних інтерв'ю, реконструює складний багатомірний процес повернення кримських татар на батьківщину в 1960–1980-х рр.

Робітники, які обирають найрізноманітніші стратегії і тактики пошуку житла у Харкові 1920-х рр., опиняються у фокусі дослідження Романа Любавського. Ті самі робітники стають першочерговим адресатом кампанії з написання історії фабрик і заводів у 1930-х рр., як показує у своїй статті Оксана Клименко. А професійний дискурс уже пізньорадянського робітника аналізує Олена Остапчук. Разом ці три статті засвідчують нові розвідки у вітчизняних студіях із робітничої історії та історії праці.

Завершує рубрику огляд уже згаданої Міжнародної конференції «Досліджуючи минуле: людина в умовах модерну», написаний Ганною Клименко.

Статті у рубриці «Varia» засвідчують інтерес дослідників ранньомодерного періоду до антропологічного виміру історії. Оксана Полулях аналізує православну полемічну літературу другої половини XVI – першої чверті XVII ст., щоб з'ясувати, як її автори конструюють і використовують образ турка як Іншого. Максим Яременко студіює церковні календарі та метричні книги

кінця XVIII ст., вивчаючи наречення дітей іменами святих у українсько-російських контактних зонах. У статті Олексія Кінацука Військо Запорозьке Низове постає як об'єкт досліджень української радянської історіографії міжвоєнного періоду. А Юлія Безсмертна реконструює козацький соціум Полтави за матеріалами Румянцевського опису.

У рубриці також розміщено огляд Маргаритою Стафійчук наукового семінару «Проблеми освіти й освіченості в середньовічній та ранньомодерній Україні» (5 лютого 2020 р.), зорганізованого кафедрою історії та науково-дослідним центром «Спадщина Києво-Могилянської академії».

Том завершує рубрика «Історичні джерела», в якій уперше надруковано документи Мгарського монастиря 1737 р. про вихованців Києво-Могилянської академії.

Ми підготували наш журнал для широкої аудиторії науковців, викладачів, аспірантів, докторантів та усіх, хто цікавиться людиною в історії, сучасними підходами, методологіями та джерелами для її вивчення.

Наталя Шліхта,
головна редакторка видання